

गाथिनो विश्वामित्रः। इन्द्रः। त्रिष्टुप्

मरुत्वाँ इन्द्र वृषभो रणाय पिबा सोममनुष्वधं मदाय।

आ सिञ्चस्व जठरे मध्व ऊर्मि त्वं राजासि प्रदिवः सुतानाम् ॥ ३.०४७.०१

इन्द्र- परमेश्वर। मरुत्वान्- प्राणसम्पन्नः। वृषभः- वर्षकः। अनुष्वधम्- आत्मधारणामनु। मदाय- तृप्तये। रणाय- रमणाय। सोमम्- रसम्। पिब- अनुभव। मध्वः ऊर्मि- मधुरतरङ्गभूतं रसम्। जठरे- हृदये। सीदन् वनस्य जठरे पुनानः, भीमस्य वृष्णो जठरादभिश्चसो दिवे दिवे सहुरिः स्तन्नबाधित इत्यादिषु मन्त्रेषु जठरशब्दस्य मध्यभाग इति लक्षणया सारः स्वरूपं हृदयमिति वार्थः। हूयमानः- अस्माभिराहूतः। आ सिञ्चस्व- सर्वतः क्षारय। त्वम्। प्रदिवः सुतानाम्- चिदाकाशजरसानाम्। राजा- स्वामी। असि- भवसि ॥१॥

सजोषा इन्द्र सगणो मरुद्भिः सोमं पिब वृत्रहा शूर विद्वान्।

जहि शत्रूरप मृधौ नुदस्वाथाभयं कृणुहि विश्वतौ नः ॥ ३.०४७.०२

सजोषाः- सहृदयः। इन्द्र- परमेश्वर। सगणः- स्वगणसहितः। मरुद्भिः- प्राणविशेषैः। वृत्रहा- आवरणबाधकः सन्। शूर- समर्थ। विद्वान्- ज्ञानी सन्। सोमम्- रसम्। पिब- अनुभव। शत्रून्- रिपून्। जहि- नाशय। मृधः- हिंसकान्। अप नुदस्व- बाधस्व। अथ- अनन्तरम्। विश्वतः- सर्वशत्रुभ्यः। नः- अस्मभ्यम्। अभयम्। कृणुहि- कुरु ॥२॥

उत ऋतुभिर्ऋतुपाः पाहि सोममिन्द्र देवेभिः सखिभिः सुतं नः।

याँ आभजो मरुतो ये त्वान्वहन्वृत्रमदधुस्तुभ्यमोजः ॥ ३.०४७.०३

उत- अपि च। ऋतुभिः- कालावयवैः। ऋतुपाः- कालावयवपालकः सन्। इन्द्र- परमेश्वर। नः- अस्माभिः। सुतम्- निष्पन्नं रसम्। यान्। मरुतः- प्राणविशेषान्। आभजः- असेवथाः। ये। त्वा-

भवन्तम् । अनु- अनुसृत्य । वृत्रम्- आवरणम् । अहन्- बाधितवन्तः । तुभ्यम्- ते । ओजः- बलम् । अदधुः- धृतवन्तस्तैः । सखिभिः- मित्रैः । देवेभिः- देवैः । पाहि- अनुभव ॥३॥

ये त्वाहिहत्ये मघवन्नवर्धन्ये शाम्बरे हरिवो ये गविष्ठौ ।

ये त्वा नूनमनुमदन्ति विप्राः पिबेन्द्र सोमं सगणो मरुद्भिः ॥ ३.०४७.०४

ये । त्वाहिहत्ये- वृत्रनाशनाय । मघवन्- सम्पद्वन् । अवर्धयन् । हरिवः- हे प्राणयुक्त । ये । शाम्बरे- जडोपलक्षितमेघभेदनविषये । गविष्ठौ- चिद्रश्मिविषयैषणासमये । अवर्धयन् । ये । त्वा- भवन्तम् । नूनम्- निश्चयेन । विप्राः- मेधाविनः । अनुमदन्ति- अनुतुष्यन्ति । इन्द्र- परमेश्वर । सगणः- गणसहितः । मरुद्भिः- तैः प्राणविशेषैः । सोमम्- रसम् । पिब- अनुभव ॥४॥

मरुत्वन्तं वृषभं वावृधानमकवारि दिव्यं शासमिन्द्रम् ।

विश्वासाहमवसे नूतनायोग्रं सहोदामिह तं हुवेम ॥ ३.०४७.०५

मरुत्वन्तम्- प्राणवन्तम् । वृषभम्- वर्षकम् । वावृधानम्- वर्धमानम् । अकवारिम्- प्रभूतगतिम् । दिव्यम् । इन्द्रम्- परमेश्वरम् । शासम्- शासितारम् । विश्वसाहम्- सर्वसहम् । उग्रम्- उद्गूर्णम् । सहोदम्- सहनशक्तिदम् । नूतनाय- अभिनवाय । अवसे- पालनाय । इह- अत्र । तम् । हुवेम- आह्वयामः ॥५॥